

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение средняя общеобразовательная
школа с. Мичурино
Ардонского района РСО-Алания

Рассмотрено на заседании МО
Руководитель Бокоева З.Л.

Протокол №1
«31» 08 2022г.

Согласовано: зам. дир. по УВР
Беленко Н.М.

«31» 08 2022г.

Утверждаю: Директор
Гаглоева Б.

Приказ № 1
«1»

Кусæн программæ ирон литературæйæ

2-æм къласæн

Программæ сарæзта
ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуыргæнæг

Туаты Регинаæ.

2022-2023 ахуыры аз

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæзт æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цæуы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-68 сахаты)

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцæуы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддзинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындзинад рæзын кæнын.

Куыд зонаем, афтæмæй æппæтæй хуыздæр фадат уыцы нысанта сæххæст кæнынæн ис кæсыны урокты.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адамæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Кæсыны программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй литературон кæсынады æгъдæуттæ бацамонын.

Кæсыны программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- текстыл бакусын куыд ныхасы иуæгыл;

- литературон уацмысы дзырдты аивдзинад æмæ сæ хицæндзинæдтæ

жанртæм гæсгæ æвзарын;

- уацмысы æвзаг æмæ сывæллæтты ныхасыл уыцы иумæ куыст;
- уацмысыл æмæ сывæллæттæн фыст чингуытыл иумæйагæй кусын;
- сывæллæттæн тексты тыххæй зонындзинæдтæ дæттын, æмæ аивадон - литературон уацмысы мидис æмбарын кæнгæйæ сабиты миддуне хъæздыгдæр кæныныл куыст.

Программа домæ, цæмæй скъоладзаутæ базонæй тексты сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысаниуæг зонин, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæза сæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Кæсыны программæйы сæйраг нысан: сабиты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын ; ирон, уырыссаг ама æппæтдунеон литературæйы хуыздæр уацмысты фæрцы сывæллæтты миддуне хъæздыгдæр кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хæстæ:

1. скъоладзауты дзырдгай хъæрæй кæсын ахуыр кæнын;
2. чиныг кæнæ хицæн уацмысы мидис æмбарын;
3. литературон уацмыстæ жанртæм гæсгæ æвзарын зонин;
4. сывæллæттæн фыст литературæйы зындгонддæр авторты зонин; цы уацымстæ ахуыр кæнынц, уыдоны авторты зæрдыл дарын.
5. уацмысы архайджыты мидуавæр æнкъарын;
6. цардмæ эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын;
7. сывæллæтты дунæмбарынад уæрæх кæнын;
8. сывæллæтты ныхас хæздыг кæнын;
9. скъоладзауты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын.

2. Текстыл кусгәйә сывәлләтты ныхасы арәхстдзинад разынгәнән мадзәлттә:

1. Кәсыны навыктә рәзын кәнын:

- раст әмә әмбаргә каст;
- дзырдгай каст;
- хуыздәр кәсәджы конкурстә әмә ерыстә аразын;
- тагъ кәсыныл фәлтәрын.

2. Аив кәсын әмә дзурын:

- хьәрәй әмә хинымәры каст;
- раст дикции аразын, хьәләсонтә әмә әмхьәләсонты раст артикуляцийыл куыст;
- тагъддзуринаәгтә кәсын;
- орфөпийы нормәтә ахуыр кәнын;
- рольтәм гәсгә кәсын.

3. 2-әм кьласы «Литературон кәсынады» сәйраг ахуыргәнинаг әрмәг (68 сах.)

Сәрды мысинаәгтә (5сах.). Тагъддәр уайут уе скьоламә!(3сах.). Уарзын дә, сызгәерин фәззәг!(7сах.). Хорзәй хорз зәгъын хьәуы, әвзәрәй та- әвзәр(9сах.). Скодта Митын Ләг йә урс кәрц(8сах.). Әнәзивәг куы уай – хуыздәр бынат дә бар!(9сах.). Мәргьтә әмә цәрәгойты дунейы(10сах.). Әгас цәуай, уалдзәг!(7сах.). Кәм райгуырдатән, мәхи кәм

базыдтон(10сах.). Фольклоры чысыл хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, нымайæнтæ, ирхæфсæнтæ. Адæмон сфæлдыстад: адæм æмæ цæрæгойты тыххæй аргъæуттæ. Палиндромтæ. Аив литературон жанртæ(басня, радзырд, аргъау, æмдзæвгæ). Зымæг, фæззæг, уалдзæг æмæ сæрды тыххæй уацмыстæ.

Ирон сывæллæттæн чи фыста, уыцы классикты сфæлдыстад(Хетæгкаты Къоста, Коцойты Арсен, Дзесты Куыдзæг æмæ Чеджемты Г., Астемыраты И., Быгъуылты Ч. , Нырыккон фысджыты сфæлдыстад. Уацмысты мидис. Аргъæутты геройты фæлгонцтæ; сфæлдыстадон хæслæвæрдтæ(радзырд кæронмæ ахæцца кæнын, сæргонд æрхъуыды кæнын æмæ а.д.); уацмыс аивгæнæн мадзæлттæ.

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базон:

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- цы уацмыс бакастысты, уый мидисæй фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттын;
- сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- радзырд, аргъау,æмдзæвгæ кæрæдзийæ иртасын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын ранымайын.

Литература:

1. Дзапарты З.Кæсыны чиныг 2 къласæн. Дзæудж. 2011-10
2. Моурауты М. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынаен. Дзæудж. 2011
3. Моурауты М. æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ. Дзæудж. 2011
4. Моурауты М Дидактикон хъæзтытæ æмæ улафты минуттæ. Дзæудж. 2011-10-12
5. Уалыты Т., Джусойты К., Дзытиаты Э. Сывæллæттæ литературæйæ хæславардтæ 2 къл. Ирон æвзаг æмæ кæсыны уроктæм. Дзæудж. 2005
6. Уалыты Т. Цалдæр ныстуаны æрыгон ахуыргæнæгæн. Дзæудж. 2005
7. Бзарты Р. Нæ Райгуырæн бæстæйы истори. Алан æмæ Уæрæсе рагзаманты.
8. Ирон. æвзаг æмæ литературæйы программæтæ 1-11 къл. Дзæудж. 2005
9. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æварыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. «Иристон» 2003
10. Æлдаттаты В. Нæ алыварсы дуне нывты хуызы. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
11. Никандров Н.Д., Рыжаков М.В. Примерные программы начального общего образования. Ч.1 Просв.2009.
12. Демидова М.Ю. и другие. Оценка достижения планируемых результатов в начальной школе. Ч.1 Просв.2010.